

Warszawa, 20 października 2021 r.

## **Zmniejszenie szarej strefy na polskim rynku tytoniowym szansą dla przychodów budżetowych**

**Ministerstwo Finansów zaproponowało w ostatnim czasie podwyżkę minimalnej stawki akcyzowej na papierosy. 5-procentowy wzrost stanowi słuszną korektę o wskaźnik inflacji, która – według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPAG) – przyniesie fiskusowi około 290 mln zł. W opinii IPAG, biorąc pod uwagę historycznie niski udział szarej strefy w polskim rynku tytoniowym, o którym donosi najnowszy raport Instytutu Almares, proponowana podwyżka mogłaby być jeszcze wyższa. Bez większych strat dla rynku mogłaby ona wynieść 10 procent, co przyniosłoby pozytywne skutki fiskalne i zdrowotne.**

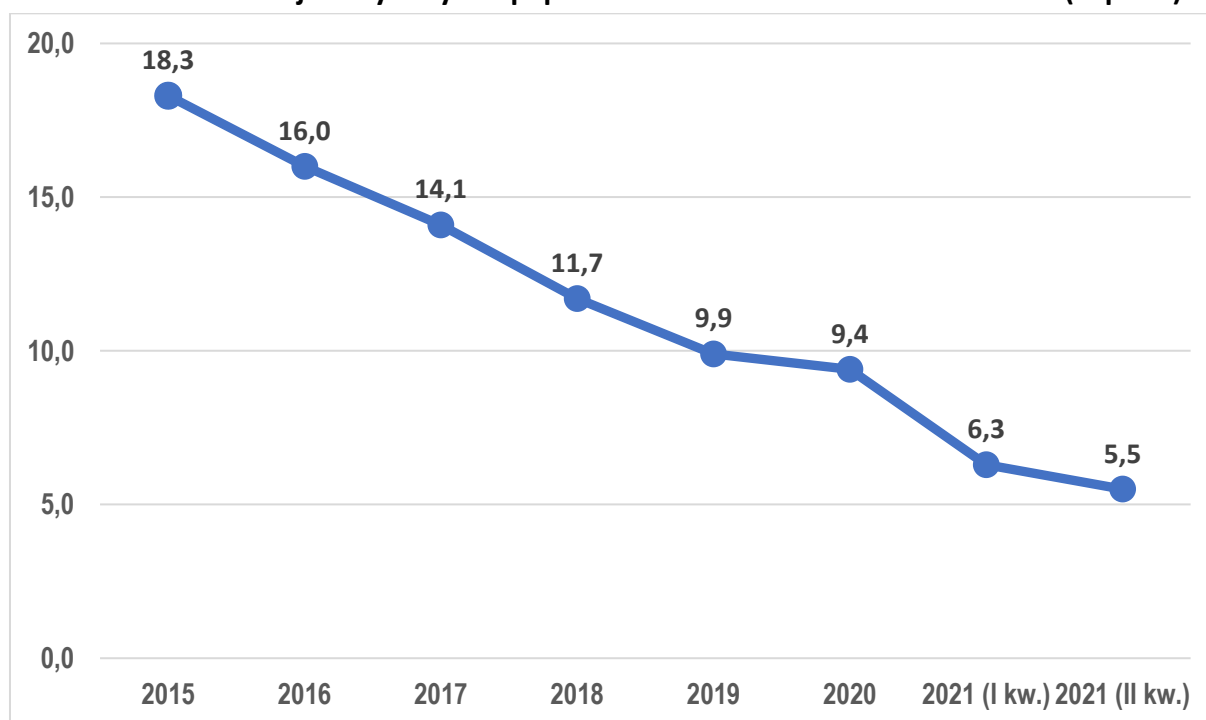
Jak wynika z najnowszych szacunków Instytutu Doradztwa i Badań Rynku Almares, na zlecenie czterech międzynarodowych koncernów tytoniowych działających w Polsce, udział szarej strefy w polskim rynku tytoniowym spadł do najniższego poziomu w historii prowadzonych badań. W drugim kwartale 2021 roku wyniósł on 5,5 proc., a szacować można, że każdy procent rynku odzyskany dla legalnej sprzedaży papierosów to około 250 mln zł więcej w budżecie państwa.

Wyraźna tendencja spadkowa udziału szarej strefy w polskim rynku tytoniowym widoczna jest od 2015 roku, gdy jej szacunkowy udział sięgał aż 18,3 proc. W kolejnych latach topniała ona jednak regularnie rok do roku. W I kwartale 2021 roku wyniosła 6,3 proc. rynku, by w II kwartale odnotować dalszy spadek do 5,5 proc., z czego 2 pkt. proc. stanowią papierosy przemycane z Białorusi (spadek o 0,4 pkt. proc. w porównaniu z I kwartałem 2021 roku), a 0,6 pkt. proc. papierosy przemycane z Ukrainy (spadek o 0,7 pkt. proc., w porównaniu z I kwartałem 2021 roku). Przez lata to właśnie z tych dwóch państw przemysł papierosów do Polski był największy. Dzięki uszczelnieniu granic oraz skoordynowanym działaniom służb udało się go znacząco ograniczyć.

Kluczowe było uszczelnienie granicy z Białorusią. Z danych Straży Granicznej wynika, że niemal 30 proc. papierosów, które miały trafić nielegalnie na polski rynek w I półroczu 2021 roku, pochodziło właśnie z tego kraju.

Zmalał też rynkowy udział podrabianych wyrobów tytoniowych (tzw. „podróbek”) – w II kwartale 2021 roku stanowiły one zaledwie 1 proc. rynku.

**WYKRES: Udział szarej strefy w rynku papierosów w Polsce w latach 2015-2021 (w proc.)**



Źródło: Raporty Instytutu Doradztwa i Badań Rynku Almares.

W opinii IPAG, historycznie niski poziom udziału szarej strefy w rynku to korzystny moment na wdrożenie takich zmian w systemie akcyzy, które z jednej strony realizowałyby cele fiskalne, a z drugiej zdrowotne. Podniesieniu akcyzy sprzyja również korzystne kształtowanie się wskaźników makroekonomicznych. Wzrost średniego poziomu wynagrodzeń Polaków o około 32,5 proc. w ostatnich 5 latach, czy wzrost przystępności cenowej papierosów o około 24 proc., dzięki nikłym wahaniom ich cen, powoduje wzrost sprzedaży papierosów i stabilizuje rynek.

Według szacunków IPAG, podwyżka minimalnej stawki akcyzy o 10 proc. nie wpłynęłaby znacząco na zmniejszenie wielkości popytu ze względu na jego stosunkowo niską elastyczność cenową. Już w pierwszym roku obowiązywania takiej podwyżki, budżet zasiliłaby kwota dodatkowego około 1 mld zł. Ponadto, podwyższenie już w 2022 roku stawki kwotowej dałoby kolejne kilkaset milionów złotych dodatkowych wpływów.

Zagrożenie substytucji legalnych wyrobów tytoniowych wyrobami pochodzącymi ze źródeł nielegalnych istnieje zawsze, jednak czynniki wpływające na obecne ograniczenie wielkości szarej strefy zdają się w znacznej mierze ograniczać to ryzyko. Z jednej strony jest to sytuacja pandemiczna i wspomniane uwarunkowania makroekonomiczne, a z drugiej skuteczne i skoordynowane działania polskich służb, w tym głównie Centralnego Biura Śledczego Policji, Krajowej Administracji Skarbowej oraz Straży Granicznej.

Według rzecznika prasowego Centralnego Biura Śledczego Policji, Iwony Jurkiewicz, działania podjęte przez funkcjonariuszy CBŚP, często przy współpracy z instytucjami polskimi i zagranicznymi, doprowadziły do rekordowego przejęcia nielegalnych papierosów. Tylko od 1 stycznia do 30 września 2021 roku zabezpieczono ponad 232 mln szt. papierosów. Na czarny rynek nie trafiło blisko 470 ton tytoniu, z którego można by wyprodukować około 470 mln szt. kolejnych nielegalnych papierosów. W Polsce zlikwidowano również wiele nielegalnych fabryk papierosów i krajanki tytoniowej. Obserwowana jest ponadto tendencja do przenoszenia przez zorganizowane grupy przestępcze produkcji wyrobów tytoniowych poza granice Polski, co jest efektem działań CBŚP oraz innych służb w zakresie rozpoznania i zwalczania tego typu przestępczości, a także współpracy z partnerami z innych państw, często przy wsparciu Europolu.